

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 11/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi Vakuutusvalvontavirastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 1998 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi Vakuutusvalvontavirastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 163/1998 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Jaana Koski ja hallitusneuvos Markku Sorvari, sosiaali- ja terveysministeriö
- osastopäällikkö Antti Arola, Kansaneläkelaitos
- varatoimitusjohtaja Seppo Pietiläinen, Eläketurvakeskus.

- lakimies Hannu Ijäs, Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
- toiminnanjohtaja Risto Heiskanen, Vakuutuskassojen Yhdistys
- toimitusjohtaja Pentti Kostamo, Työeläkelaitosten Liitto TELA
- toiminnanjohtaja Folke Bergström, Eläkesäätiöyhdistys
- sosiaalipoliittinen sihteeri Aarne Lehtonen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- johtaja Lasse Laatonen, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
- asiamies Jukka Karhu, Palvelutyönantajat
- sosiaalis sihteeri Veikko Simpanen, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
- lakimies Markku Kojo, Akava ry..

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle perustetaan uusi Vakuutusvalvontavirasto, jonka tehtävänä olisi vakuutus- ja eläkelaitosten sekä muiden vakuutusalaalla toimivien valvonta ja tarkastus. Vakuutusvalvontavirastolle siirrettäisiin nykyisin sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvat vakuutusvalvontaa ja -tarkastusta koskevat tehtävät siten kuin siitä erikseen säädetään vakuutusalaa koskevissa erityislaeissa. Lakisääteisen työeläkeva-

kuutuksen ehtojen ja laskuperusteiden vahvistaminen jäisi edelleen sosiaali- ja terveysministeriöön.

Vakuutusvalvontavirasto tulisi olemaan valtioneuvoston alaiseen linjahallintoon kuuluva hallintovirasto. Virastoa koskevat tarpeelliset hallintosäännökset olisivat Vakuutusvalvontavirastosta ehdotetussa laissa ja sen nojalla annettavassa asetuksessa. Vaikka virasto olisi hallinnollisesti sosiaali- ja terveysministeriön alainen, se

olisi päätöksenteossaan itsenäinen ja ministeriöstä riippumaton.

Vakuutusvalvontavirastoon sovellettaisiin valtion virastoja ja laitoksia koskevia yleisiä ohjaus-, valvonta- ja suunnittelujärjestelmiä sekä muita valtionhallintoa koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Virasto olisi nettobudjetoitu yksikkö, jonka toiminnasta aiheutuvat kustannukset perittäisiin valvottavilta tarkastusmaksuina.

Vakuutusvalvontavirastolla olisi tehtäviään hoitaessaan oma päätöksenteko-organisaationa. Ylimpänä toimielimenä olisi johtokunta, joka ohjaisi ja valvoisi viraston toimintaa ja tekisi vakuutusvalvontaa koskevat periaateratkaisut. Tavoitteena on, että johtokunnan jäsenistö olisi koottu siten, että se tekisi mahdolliseksi rahoitustarkastuksen kanssa tehtävän yhteistyön tiivistämisen ja kehittämisen. Myös rahoitustarkastuksen johtokunnan kokoonpano muutettaisiin vastaavasti.

Vakuutusyhdistystarkastus, joka nykyisin valvoo vakuutusyhdistysten toimintaa, lakkautettaisiin ja sen tehtävät siirrettäisiin Vakuutusvalvontavirastolle.

Uuden viraston perustamisen johdosta vakuutusala koskevissa laeissa sosiaali- ja terveystoimi-

nisteriölle säädetty vakuutusvalvontaa ja tarkastusta koskevat tehtävät on jaettu ministeriön ja viraston kesken. Pääperiaatteena työnjaossa on se, että virastolle siirtyisivät operatiivisten valvontatehtävien suorittaminen, yksittäistä valvottavaa koskevien asioiden ratkaiseminen ja valvottavien hakemuksesta tehtävät päätökset ja poikkeusluvat lukuun ottamatta vakuutusyhtiöiden perustamista ja toimilupaa koskevia päätöksiä, joiden tekeminen edelleenkin jäisi ministeriölle ja valtioneuvoston yleisistunnolle, sekä työeläkevakuutuksen perusteita koskevia päätöksiä. Ministeriöön jäisivät lisäksi vakuutusala koskevan lainsäädännön valmistelu ja merkittävä osa valvottavia koskevasta alemmanasteisesta norminannosta. Ministeriöön jäisi myös hallinnollinen johto sekä Euroopan unionin piirissä tapahtuvan ja muun kansainvälisen yhteistyön koordinointi.

Esitys liittyy valtion vuoden 1999 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1999.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä vakuutusvalvonnan asianmukaista kehittämistä nykyistä tehokkaammaksi ja periaatteellisesti oikeammin organisoiduksi. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä.

Eräät vakuutusmuotoiset tai vakuutusjärjestelyä vastaavat järjestelmät jäävät edelleen vakuutusvalvontaviraston toimialan ulkopuolelle muuhun tarkastukseen. Merkittävimpiä ovat työttömyysturvan valvonta ja julkiset eläkelaitokset. Ajan myötä olisikin selvitettävä mahdollisuudet koota työttömyyskassojen ja työttömyysvakuutusrahaston sekä julkisten eläkelaitosten valvonta vakuutusvalvontaviranomaisten alaiseksi.

Lakiehdotuksen mukaan vakuutusmaksun ja vastuuvelan sekä laskuperustekoron perusteita koskevat asiat jäävät edelleen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistettaviksi. Tätä voidaan pitää perusteltuna, mutta samalla se edellyttää sitä, että ministeriöllä on riittävät voimavarat ja asiantuntemus hoitaa tämä yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti merkittävä tehtävä.

Hallituksen esityksen sisältämä lainsäädäntökokonaisuus on laaja. Kuitenkin monissa keskeisissä laeissa on jouduttu lainsäädäntötekniikkaan, jossa ensin ministeriölle kuuluneet tehtävät siirretään vakuutusvalvontavirastolle ja sen jälkeen todetaan, että tietyissä pykälissä säädettyjä tehtäviä ei kuitenkaan siirretä. Ratkaisu on aikataulu huomioon ottaen ymmärrettävä, mutta lainsäädännön ymmärrettävyyden kannalta tu-

lee lainsäädäntö selkeyttää siten, että esitetynkaltaista konstruktiota ei tarvita viranomaisten toimivallan selvittämiseksi, vaikka kyseessä on pääasiassa ammattiviranomaisten itseensä ja keskinäisiin suhteisiinsa soveltama lainsäädäntö.

Lausunto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti esittää talousvaliokunnalle lausuntonaan,

että talousvaliokunta ottaa huomioon edellä lausutun laatiessaan mietintöään.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Virpa Puisto /sd
vpj. Maija Perho /kok
jäs. Timo Ihamäki /kok
Kari Kantalainen /kok
Paula Kokkonen /kok
Mikko Kuoppa /va-r
Eero Lämsä /kesk

Pirkko Peltomo /sd
Maija Rask /sd
Juha Rehula /kesk
Osmo Soininvaara /vihr
Marjatta Vehkaoja /sd
Marja-Leena Viljamaa /sd.